

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τα τελευταία χρόνια, κάνοντας μια επίσκεψη στα κεντρικά βιβλιοπωλεία των μεγάλων ελληνικών πόλεων θα δούμε ότι υπάρχουν ράφια με την ένδειξη "*manga*". Τι είναι λοιπόν τα *manga*; Πρόκειται για εικονιστικές αφηγήσεις με ιαπωνική προέλευση αρκετές από τις οποίες είναι ήδη μεταφρασμένες και στα ελληνικά, ενώ δειλά δειλά νέοι Έλληνες καλλιτέχνες πειραματίζονται με τα ιδιαίτερα σχεδιαστικά και αφηγηματικά χαρακτηριστικά τους. Και ενώ η λέξη κόμικς υπάρχει ως λήμμα στα λεξικά της ελληνικής γλώσσας, η λέξη *manga* δεν υπάρχει ακόμη. Χαρακτηριστικό επίσης είναι το γεγονός ότι στη Γαλλία, χώρα με παράδοση στην 9η τέχνη, ο όρος εισήλθε στο λεξικό Petit Robert μόλις μετά το 1995.

**ΕΚΔΟΣΗ: ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΣΕ
ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ, ΣΤΟΧΕΥΣΗ ΤΟΥ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΚΟΙΝΟΥ**

Στην Ιαπωνία τα *manga* αποτελούν ένα μεγάλο τμήμα της εκδοτικής βιομηχανίας και κυκλοφορούν ευρέως. Είναι

σύνηθες θέαμα οι άνθρωποι να διαβάζουν *manga* στα μέσα μαζικής μεταφοράς. Τα περιοδικά *Weekly Shōnen Jump*, *Weekly Shōnen Magazine* και *CoroCoro Comic* ανήκουν στους τρεις μεγαλύτερους εκδότες και έχουν τις καλύτερες πωλήσεις.

Τα περιοδικά εκτυπώνονται σε ανακυκλωμένο χαρτί και πωλούνται πολύ φθηνά. Ακολουθούν την αρχή της «ευτέλειας», είναι δηλαδή κατασκευασμένα για να διαβάζονται και να πετιούνται. Σε αντίθεση με τους δυτικούς κομίστες που ξεδιπλώνουν τις ιστορίες τους σε 46 σελίδες, οι Ιάπωνες χρησιμοποιούν πολύ περισσότερες, μέχρι και αρκετές εκατοντάδες για έναν τόμο (150-300 σελίδες). Οι τόμοι είναι παχιοί αλλά μικροί σε μέγεθος και μοιάζουν με χοντρά βιβλία τσέπης.

Αρχικά τα *manga* δημοσιεύονται ως εβδομαδιαία περιοδικά. Σ' αυτά φιλοξενούνται 20 με 50 ιστορίες, ενώ η κάθε μια αριθμεί περίπου είκοσι σελίδες. Η κάθε ιστορία δημοσιεύεται ανά κεφάλαιο, γεγονός που εξηγεί τη διάρκεια της σειράς. Στη συνέχεια οι συλλογές των σειρών αυτών αναδημοσιεύονται με τη μορφή βιβλίων. Συνήθως αυτά είναι τα *manga* που μεταφράζονται και κυκλοφορούν εκτός Ιαπωνίας.

Μόνο οι δημοφιλέστερες ιστορίες επιβιώνουν και εκδίδονται. Αποτελεί μάλιστα συνήθη πρακτική σε κάθε έκδοση να υπάρχουν απαντητικά κουπόνια που προσκαλούν τους αναγνώστες (με την υπόσχεση δώρων) να αποφασίσουν για τη σειρά που αξίζει να δημοσιευτεί. Το γεγονός αυτό υποδεικνύει από τη μια ότι το κοινό έχει επίγνωση του ρόλου του ως διαμορφωτή της εκδοτικής παραγωγής *manga* και από την άλλη ότι οι εκδότες αναζητούν την ευκρίνεια στη στόχευση του αναγνωστικού κοινού. Γι' αυτόν το λόγο το αναγνωστικό κοινό απαρτίζεται από διάφορες ομάδες ανάλογα με την ηλικία και το φύλο, που η βιομη-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

MAGICAL GIRL ΣΤΑ SHŌJO MANGA

2.1. ΟΡΙΣΜΟΣ

Το είδος *magical girl* (κατά λέξη μετάφραση *μαγικό κορίτσι*) είναι μια κατηγορία *manga* με πρωταγωνίστριες νεαρά κορίτσια που έχουν μαγικές δυνάμεις. Οι δυνάμεις αυτές, είτε τους χαρίζονται, είτε είναι έμφυτες. Για να τις ενεργοποιήσουν, οι ηρωίδες λένε δυνατά μια μαγική φράση (για παράδειγμα η *Sailor Moon* φωνάζει: «Moon Prism Power! Make Up!! – Δύναμη του Φεγγαριού, μεταμόρφωσέ με!!»), ενώ σε αρκετές περιπτώσεις είναι απαραίτητο να χρησιμοποιήσουν και ένα μαγικό αντικείμενο. Η μαγική φράση θέτει σε λειτουργία τη διαδικασία της μεταμόρφωσης που τους χαρίζει μια καινούρια εμφάνιση (μορφή). Με τη μεταμόρφωση είναι δυνατόν να αλλάξει το όνομά τους, το χρώμα των μαλλιών ή των ματιών τους, το χτένισμά τους και να προστεθούν επιπλέον κοσμήματα και άλλα αξεσουάρ στην εμφάνισή τους. Καθώς περνούν από τη μία μορφή στην άλλη, ενδέχεται να εμφανιστούν γυμνές σε κάποια καρέ. Αφού ολοκληρωθεί η μεταμόρφωσή τους, οι ηρωίδες παρουσιάζονται πιο ώριμες σωματικά και πνευματικά, πιο θηλυκές και πιο ελκυστικές, αφού η μεταμόρφωση συμβολίζει την ωρίμανση (Bellerby, 2012).

Το γεγονός ότι η κατηγορία *magical girl* περιέχει συχνά όμορφες, εντυπωσιακές κοπέλες και στοιχεία ιστοριών αισθηματικής φύσεως, τείνει στο να την κατατάξει κάποιος στην αναγνωστική ομάδα *shōjo manga*, με το σκεπτικό ότι η κατηγορία αυτή απευθύνεται μόνο σε νεαρά κορίτσια, κάτι που ωστόσο δεν ισχύει. Πολλές σειρές *magical girl*, προσθέτοντας περισσότερα στοιχεία δράσης και απεικονίζοντας τις ηρωίδες τους πολύ θηλυκές και ελκυστικές, κατάφεραν να αποκτήσει το είδος αυτό ένα ευρύτερο αναγνωστικό κοινό, όπως *seinen* (άνδρες) και *shōnen* (αγόρια) (Shamoon, 2015: 98). Ένα από τα πιο σημαντικά *magical girl manga*, που αποτέλεσε σταθμό και βοήθησε να καθιερωθούν πολλά στοιχεία τα οποία έγιναν αργότερα «σήμα κατατεθέν» του είδους, είναι η σειρά *Cutie Honey* (*Kyūti Hanī*, 1973-1974) του Nagai Go. Το *manga Cutie Honey*, παρότι ανήκει στην κατηγορία *magical girl*, είναι ένα έργο που δεν απευθύνεται σε κορίτσια, αλλά σε αγόρια (*shōnen*) (Bellerby, 2012). Στην πορεία, δημιουργήθηκαν κι άλλα έργα που μιμήθηκαν το παράδειγμα της σειράς *Cutie Honey* και δεν απευθύνονται σε κορίτσια. Μερικά από αυτά είναι τα εξής: *Because I'm the Goddess* (*Kamisama da Mono*, 2003-2004) της Shamneko - αναγνωστικό κοινό: *seinen* και *Princess Tutu* (*Purinsesu Chuchu*, 2003) των Itoh Ikuko και Satoh Jun-ichi - αναγνωστικό κοινό: *seinen* (Thompson, 2007: 200).

2.2. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΕΙΔΟΥΣ MAGICAL GIRL

Όταν η κατηγορία αυτή έκανε την πρώτη της εμφάνιση τις δεκαετίες του 1950 και 1960, τα κορίτσια που πρωταγωνιστούσαν στα έργα της ήταν κυρίως «μαγικά όντα», όπως μάγισσες, γοργόνες και πριγκίπισσες. Προχωρώ-

ντας στη δεκαετία του 1970 το είδος *magical girl* εξελίχθηκε και συμπεριέλαβε πιο πολυεπίπεδους χαρακτήρες, με τις ηρωίδες-ανδροειδή (ανθρωπόμορφα ρομπότ) να είναι ιδιαίτερα δημοφιλείς. Τις δεκαετίες 1980 και 1990, λόγω της επίδρασης των ανδροειδών, η κατηγορία *magical girl* άρχισε να περιλαμβάνει ηρωίδες που συχνά χρησιμοποιούσαν τις δυνάμεις τους για να αντιμετωπίσουν το Κακό. Θα έλεγε κανείς ότι εκείνη τη χρονική περίοδο το είδος άρχισε να αναπτύσσεται αυτόνομα (Yarbrough, 2014: 7).

Πολλοί μελετητές *manga* υποστηρίζουν ότι ο Tezuka Osamu, με το έργο του *Princess Knight (Ribon no Kishi, 1953-1956)*, έθεσε τις βάσεις για τη δημιουργία της κατηγορίας *magical girl*. Το είδος αυτό άρχισε σταδιακά να αναπτύσσεται, με αποτέλεσμα αργότερα να πάρει τη σημερινή του μορφή. Το έργο *Princess Knight* αποτελεί πρότυπο για μεταγενέστερα έργα *magical girl*, γιατί έθεσε σε αυτά ένα μοτίβο με το εξής κοινό χαρακτηριστικό: μια χαριτωμένη και ζωηρή ηρωίδα αντιμετωπίζει «τους κακούς» και εμπλέκεται σε μαγικές περιπέτειες (εικόνα 6) (Gravett, 2004: 77). Εκτός από το έργο *Princess Knight*, οι σειρές *Himitsu no Akko-chan (The Secrets of Akko-chan, 1962-1965)* του Akatsuka Fujio και *Sally the Witch (Mahōtsukai Sarī, 1966-1967)* του Yokoyama Mitsuteru θεωρούνται, επίσης, από τα πρώτα έργα του είδους *magical girl* (Thompson, 2007: 199).

Η σειρά *Himitsu no Akko-chan* θεωρείται από πολλούς μελετητές το πρώτο *magical girl manga* της δεκαετίας του 1960 που καθιέρωσε κάποια πολύ σημαντικά χαρακτηριστικά στο είδος, όπως τη χρήση του μαγικού αντικειμένου που λειτουργεί ως καταλύτης για τη μεταμόρφωση. Συγκεκριμένα, η Atsuko, η πρωταγωνίστρια του έργου, χρησιμοποιεί έναν μαγικό καθρέφτη που της δίνει η Βασίλισσα της Χώρας του Καθρέφτη και ο οποίος της επιτρέπει να μεταμορφωθεί σε οτιδήποτε θελήσει (εικόνα 7). Παρομοί-